

Minister voor Rechtsbescherming
Minister van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
20 oktober 2023

Ons kenmerk
4968368

nota

Beleidsreactie op WODC-onderzoek "Vergelijkend
onderzoek Italiaans 41-bis detentieregime"

1. Aanleiding

Het WODC heeft een vergelijkend onderzoek uitgevoerd waarbij het Italiaanse 41-bis-detentieregime is vergeleken met het regime op de EBI in Nederland. Het onderzoek had ten doel lessen te trekken uit het Italiaanse beleid. De voorgestelde beleidsreactie bevat een inhoudelijke behandeling van het onderzoek. Het onderzoek bevat geen concrete aanbevelingen.

Het onderzoek is op 27 juni reeds zonder beleidsreactie aan de Kamer aangeboden, onder vermelding dat een beleidsreactie zou volgen.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met het versturen van de beleidsreactie op het onderzoek "Vergelijkend onderzoek Italiaans 41-bis detentieregime" aan de Tweede Kamer.

3. Kernpunten

De onderzoekers constateren dat veel punten uit het Italiaanse 41-bis-regime al zijn overgenomen, dan wel op korte termijn geïmplementeerd gaan worden. Daarnaast waarschuwen de onderzoekers ervoor niet te voortvarend te werk te gaan met het implementeren van nog meer maatregelen. In eerste instantie is een 'pas op de plaats' gewenst om de effecten, zowel positief als negatief, van de recente (voorgestelde) wijzigingen te kunnen bestuderen.

Het onderzoek is betrekkelijk kritisch op het Italiaanse regime: het ontbreekt aan maatwerk en er is géén mogelijkheid stapsgewijs toe te werken naar terugkeer in de samenleving. De effecten van het regime zijn ingrijpend en aanpassingen van het systeem op later moment blijken moeilijk te zijn, vooral daar waar het gaat om versoepeling of mogelijkheid van flexibiliteit en maatwerk. Van de elementen in het Italiaanse systeem die nog niet in Nederland zijn geïntroduceerd noemen de onderzoekers de volgende punten als interessant:

- Eén penitentiaire instantie die niet alleen ziet op de detentie-uitvoering maar ook op consequent toezicht houden op hen en het vergaren van inlichtingen over en kunnen detecteren van VCHD-activiteiten of signalen.
- Investering in de intelligencefunctie in detentie.
- Het automatische gebruik van videoconferentie voor gevallen waarin 41-bis gedetineerden in rechte moeten verschijnen.

Concreet geeft het onderzoek aanleiding om de volgende punten in gang te zetten:

- Het maken van een (evaluatie) plan voor het monitoren van wijzigingen en/of aanvullingen van wet- en regelgeving die na 2021 zijn ingevoerd of op korte termijn ingevoerd worden.
- Het verder uitwerken van de zogenaamde Detentie Intelligence Unit (DIU).
- Een vervolgonderzoek naar het huidige instrumentarium van taxatiemogelijkheden voor het bepalen van voortgezette gemeengevaarlijkheid die uitgaat van een gedetineerde nadat deze zijn straf heeft uitgezeten. Daarbij wordt gedacht aan het onderzoeken van een instrument als preventieve monitoring/detentie na afloop van de straf. Van belang is dat duidelijk moet zijn wat de zogenaamde 'exit-strategie' is: een belangrijke les uit het onderzoek is dat bij iedere maatregel goed nagedacht moet worden hoe een maatregel verantwoord beëindigd kan worden.

Daarnaast worden in de brief enkele moties/toezeggingen in de brief afgedaan (zie hieronder).

4. Toelichting

Het WODC onderzoek "Vergelijkend onderzoek Italiaans 41-bis detentieregime" is uitgevoerd wegens de aankondiging in het coalitieakkoord dat de omstandigheden in de extra beveiligde inrichting (EBI) en het Italiaanse gevangenisregime zouden worden vergeleken. Het onderzoek richt zich in de Nederlandse context specifiek op de EBI. Omdat het onderzoek en de beleidsreactie deel uitmaken van de bredere kabinetsinzet tegen ondermijnende criminaliteit wordt de reactie mede namens de minister van Justitie en Veiligheid verstuurd.

Samenhang penitentiaire beginselenwet

De beleidsreactie moet in samenhang gezien worden het onlangs aangeboden wetsvoorstel tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet met aanvullende maatregelen tegen georganiseerde criminaliteit tijdens detentie. Inmiddels is het verslag van de VKC met daarin vragen en opmerkingen over het wetsvoorstel op 12 oktober ontvangen. De inschatting is dat de beleidsreactie en het wetsvoorstel goed op elkaar aansluiten. In de nota naar aanleiding van het verslag zal rekening worden gehouden met deze beleidsreactie.

4.1 Politieke context

In onderstaand overzicht zijn de lopende Kamermoties op het gebied van veiligheid en ondermijning weergegeven met een stand van zaken.

Nummer	Omschrijving	Stand van zaken
24587 nr 904	De Landelijke Bijzondere Bijstandseenheid van de Dienst Vervoer en Ondersteuning alle penitentiaire inrichtingen in Nederland onaangekondigd laten controleren op contraband.	Wordt meegenomen in de reguliere Voortgangsbrief veiligheid en ondermijning in detentie in voorjaar 2024.
35925- VI nr 43	Onderzoek naar de invoering van een wetsartikel om verdachten in onbeperkt isolement op te sluiten.	Wordt afgedaan met dit onderzoek en deze Kamerbrief.
24587-840	Onderzoeken in hoeverre artificial intelligence kan worden ingezet om	In onderliggende Kamerbrief wordt deze

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
20 oktober 2023

Ons kenmerk
4968368

	berichtenverkeer met gedetineerden te controleren op signalen van VCHD.	motie genoemd in het kader van de afwikkeling van eMates, de Kamer wordt daarnaast op langere termijn nader geïnformeerd over de inzet van AI.
36300 VI 63	Een uniform beveiligings- en detentieregime voor de Afdelingen Intensief Toezicht creëren.	Dit is onderdeel van de ontwikkeling van het 'detentielandschap', eindrapportage hierop wordt eind 2023 verwacht. De Kamer wordt daarna geïnformeerd.
24587 nr 883	Een nieuw kader voor financiële transacties van en naar gedetineerden.	Deze motie wordt afgedaan met deze Kamerbrief, waarin wordt toegelicht welke stappen DJI heeft gezet.
36200 VI - 64	Onderzoeken of een aparte locatie voor de ebi-pluscategorie gevonden kan worden.	Dit is onderdeel van de ontwikkeling van het 'detentielandschap', eindrapportage hierop wordt eind 2023 verwacht. De Kamer wordt daarna geïnformeerd.
24587 - 888	Versnelling van de bouw van het Justitieel Complex Vlissingen.	Kamer wordt periodiek geïnformeerd met de rapportage 'Wind in de Zeilen', daarnaast in deze brief in het kader van transparantie opgenomen. Motie blijft open staan zolang de periodieke rapportage loopt.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
20 oktober 2023

Ons kenmerk
4968368

Met de uitvoering van het onderzoek wordt ook opvolging gegeven aan de motie Markuszower en Helder die het kabinet oproept om te onderzoeken of het Italiaanse artikel 41-bis van de wet op het gevangeniswezen ook in Nederland kan worden ingevoerd.

Overige toezeggingen en moties

Daarnaast worden enkele openstaande moties en toezeggingen op het onderwerp veiligheid en ondermijning in detentie afgedaan:

- de toezegging uit het Commissiedebat gevangeniswezen/tbs van 4 juli jl. om meer informatie te verschaffen over de Detentie Intelligence Unit (DIU);
- de motie van het lid Ellian over een nieuw kader voor financiële transacties van en naar gedetineerden

- hierbij is relevant dat één onderdeel van de motie is dat geld alleen nog van één bankrekeningnummer mag worden ontvangen;
 - dit is op dit moment technisch niet mogelijk en wordt meegenomen in de volgende aanbesteding.
- terugkoppeling over het onderzoek van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) naar de mogelijkheden van een alternatieve elektronische berichtenservice in eigen beheer; ¹
 - hierbij is relevant dat wordt aangegeven dat er géén alternatieve vorm van berichtenverkeer zal worden aangeboden.
- de motie van de leden Ellian en Knops over onderzoeken in hoeverre artificial intelligence kan worden ingezet om berichtenverkeer met gedetineerden te controleren op signalen van voortgezet crimineel handelen in detentie (VCHD); ²
- de voortgang van de bouw van het Justitieel Complex Vlissingen
- de voortgang van de ontsluitingsweg bij PI Vught.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
20 oktober 2023

Ons kenmerk
4968368

4.2 Financiële overwegingen

De contouren van de DIU worden op dit moment nader uitgewerkt. DGSenB heeft hiervoor middelen ter beschikking gesteld aan DJI. Pas wanneer de contouren volledig zijn uitgewerkt zal duidelijk zijn of deze middelen afdoende blijken te zijn voor het continueren van de DIU in gewenste vorm en omvang.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

¹ Kamerstukken II 2022/2023, 24587 nr. 882

² Kamerstukken II 2022/2023, 24587, nr. 834